

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ I
INFORMACIÓ LOCAL

A R T E S A D E L L E I D A

NÚMERO 153

AGOST-SETEMBRE 1994

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFORMACIÓ
LOCAL

NÚMERO 153

AGOST-SETEMBRE 1994

EDITA: AGRUPACIÓ
CULTURAL LA FEMOSA
CARRER DELS GALLART, 7
ARTESA DE LLEIDA

SEGONA ÈPOCA
DIPÒSIT LEGAL : L- 264-1981

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Els articles que apareixen
a les planes de La Femosa
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants

PÒRTIC

Hi ha vegades que hom pensa que el nostre poble és un poble despert, culte, respectuós amb les persones i tolerant amb les idees dels altres. Quan tenim aquesta sensació, estem contents de sentir-nos artesencs i de pertànyer a aquesta petita comunitat de poble. Hi ha voltes, però, que tota aquesta sensació s'esbaeix com la boira davant una ventada; no queda res, ni respecte ni tolerància ni possibilitats de diàleg, i quan això passa ens sentim empetitits, avergonyits, ridícois. Ens sentim miserables, desemparats . . . no obstant, seguim sentint-nos artesencs i contents de ser del poble, però ara, amb dolor i amb la ràbia de sentir-nos impotents, d'adonar-se que s'ensorra allò més preuat i que hom més estima. El civisme!

Som artesencs conscients de les limitacions del nostre poble, sabem que Artesa no és diferència en res dels altres pobles, que aquí hi ha de tot, que aquí, com a tot arreu, quan no hi ha problemes tot rutlla i va fi com l'oli, tothom és educat i correcte, però que, quan es contraposen interessos comuns o idees oposades es fa difícil de dialogar amb calma; tothom s'apalanca en un punt inamovible des d'on discuteix i no s'escolta l'altre. Això és, més o menys el que va passar a l'Assemblea de Veïns del dia 6 del mes d'agost passat que l'Ajuntament havia convocat per exposar el projecte de Mancomunitat d'Aigües *Segrià Sud*. L'ambient era tan enrarit i espès que es podia tallar i, aquest ambient va estroncar l'esquema del diàleg més elemental, arribant, fins i tot, a l'insult personal.

Nosaltres, des d'aquí, no volem ser ni art ni part de tot aquest enrenou, però sí que opinem i, com artesencs que som, volem dir ben clarament que, encara que hom es senti carregat de tota la raó del món, mai, malgrat això, ha de deixar d'escoltar l'altre. Totes les idees són vàlides i, per això mateix, tothom té dret a exposar-les.

LA FEMOSA CUINA

VEDELLA A LA JARDINERA

INGREDIENTS

3/4 de Kg. de vedella a bistecs
 2 pastanagues
 1/4 de Kg. de pèsols
 1/2 Kg. de xampinyons
 Una ceba, tomata, alls i julivert
 Una fulla de llorer i mig tub de canyella
 Una pastilla d'*avecrem*
 Un raig de vi blanc i aigua
 Farina

Se sala la carn, s'enfarina, es fregeix una mica i es posa en una cassola on haurem posat la pastanaga tallada a trossos. Amb la mateixa paella farem un sofregit amb la ceba i la tomata. Una vegada fet ho colarem damunt la carn i hi posarem també el vi, la pastilla d'*avecrem*, el llorer, la canyella i aigua fins que cobreixi. Es cou i a mitja cocció s'afegeixen els pèsols.

Els xampinyons tallats en làmines els fregirem amb all i julivert i quan ja està quasi cuita la carn els hi afegirem també.

ALMIBAR PER EMBORRATXAR PASTISSOS (1)

INGREDIENTS

1/4 l. d'aigua
 5 cullerades de sucre
 El suc d'una taronja
 Una copeta de licor (que no sigui d'anís)

En un pot posarem a bullir l'aigua i el sucre i farem un almibar, després hi tirarem el suc de la taronja i el licor, i ho tornarem a fer bullir uns minuts.

ÍNDEX

PÒRTIC / 1

LA FEMOSA CUINA / 2

NOTES I NOTÍCIES / 4

LA GUINGUETA QUE NO HI HAVIA
DE SER / 9

Per A. Costafreda

ENTRETENIMENTS / 10

Per M. N.

LA MANCOMUNITAT D'AIGÜES
SEGRIÀ SUD
(UNA OPORTUNITAT PERDUDA) /
12

Per A. Costafreda

FOC AL BOSC / 15

Per Alternativa Ecologista d'Artesa

ATRAPATS / 17

Per Jomaes

LA NINA / 18

Per Anna Olomí i Solà

FOLKLORE ARTESENC / 19 *Per*
A. C.

La portada :

*Gent fent cua per a votar el "referèndum"
sobre la Mancomunitat d'Aigües*

NOTES I NOTÍCIES

REVETLLA DE SANT JAUME

Continuant amb la dinàmica endegada per la revetlla de Sant Joan, el grup de gent jove de l'Agrupació Cultural La Femosa, va encarregar-se d'organitzar la revetlla de Sant Jaume, la qual va celebrar-se el dia 30 de juliol. Mercès a l'ajut i suport de l'Excm. Ajuntament d'Artesa es van poder dur a terme els següents actes:

*A les 10 concentració al Carrer Sant Ramon, de tots els fanalets que els nens i nenes havien fet a casa seva.

*A 2/4 d'11 processó dels fanalets, fins a la pista poliesportiva, amb la companyia dels grallers d'Artesa, els gegants i capgrossos i el drac.

*A les 11 encesa de la foguera de sant Jaume i crema dels fanalets.

*Acte seguit actuació de la discoteca mòbil a la pista poliesportiva i del grup de rock ELS JOCKER'S.

Hi va haver servei de bar, i taules i cadires per poder passar una bona vetllada, que fins que va començar a ploure va ser força participativa i divertida.

Cercavila de Sant Jaume

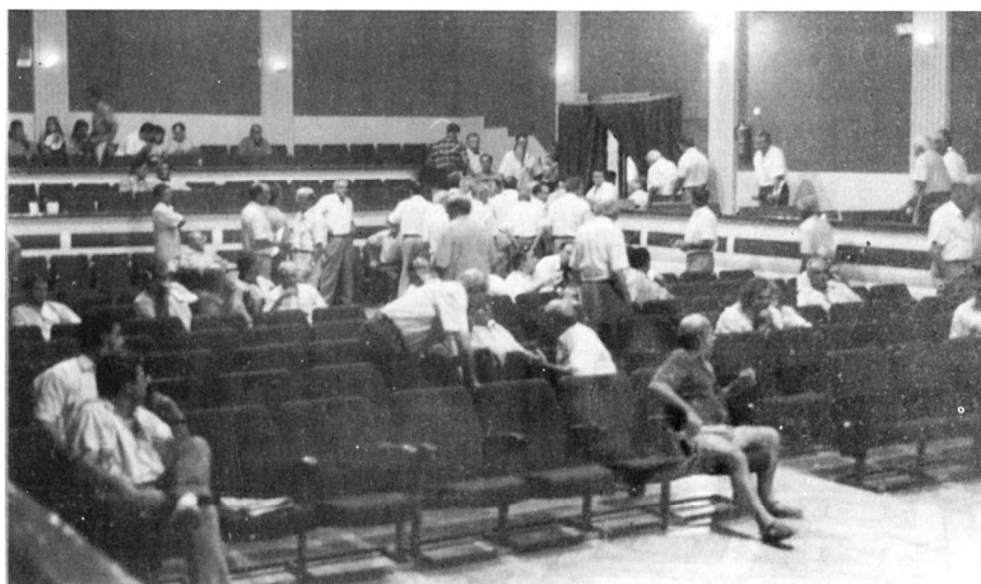
ENQUESTA MUNICIPAL SOBRE LA INCLUSIÓ DEL NOSTRE MUNICIPI A LA MANCOMUNITAT D'AIGÜES SEGRIÀ SUD

El passat dia 21 d'agost es va realitzar una enquesta municipal per tal de decidir si el nostre poble entrava a formar part de la Mancomunitat d'Aigües Segrià-Sud (veure darrer número de *La Femosa*).

L'enquesta consistia en dipositar un vot afirmatiu o negatiu a la pregunta **¿APROVES QUE EL NOSTRE MUNICIPI FORMIT PART DE LA MANCOMUNITAT D'AIGUES SEGRIA-SUD?**, que podien exercir tots els empadronats a Artesa majors de 18 anys.

La participació de la gent fou considerable ja que de 1015 persones amb dret a vot, el van exercir 693 persones i el resultat que s'obtingué del mateix fou el següents:

Vots afirmatius	209
Vots negatius	479
Vots en blanc	2
Vots nul.ls	3

L'Assemblea de veïns del dia 6 d'agost

FESTA MAJOR 1994

Des del dia 31 d'agost al 3 de setembre, ambdós inclusivament, els artesencs varem celebrar la nostra Gran Festa.

Es de destacar que enguany, el màxim punt de festa i trobada que és la pista poliesportiva, comptava amb un envelat de 1000 metres quadrats, amb la finalitat d'assegurar la festa en cas de pluja i que si més no ens va ajudar a resguardar-nos de la fresca matinera.

No fem esment dels diferents actes que la composaren, doncs, només cal cercar el programa de les festes que l'Ajuntament va repartir a totes les cases, però si cal dir, que enguany la festa fou lluïda, no tan sols com a conseqüència dels actes duts a terme, sinó

especialment per la bona harmonia que regnava i les ganes de gaudir de la festa que en cada moment es respirava.

Es de destacar que el primer dia de festa, que enguany s'esqueia per Sant Ramon, van inaugurar-se les obres de rehabilitació de l'ermita de sant Ramon i la instal·lació d'una rèplica de l'antiga creu de terme. A aquest acte hi fou present l'Il.lm. i Revdm. Bisbe de Lleida, Ramon Malla, i els sacerdots de l'arxiprestat.

També cal fer esment de la Primera Trobada de Cotxes d'Època que va tenir lloc el dia 3 de setembre, i on es van concentrar 36 clàssics.

Primera exposició artesenca de cotxes d'època

DIADA DE CATALUNYA

Des de fa ja una bona colla d'anys, a Artesa celebrem el dia 11 de setembre amb un concurs de cassoles de tros, que enguany ha arribat a la seva setzena edició.

Aquest fet tan tradicional té lloc al Passeig de Sant Ramon, on cada colla cuina la cassola que després serà per ells menjada. Si bé no tothom fa cassoles, si que tothom pot menjar-ne, ja que l'Ajuntament s'encarrega d'elaborar-ne una de ben gran,

per aquells que pels motius que siguin no participen del concurs.

La diada va finalitzar amb una cremada de rom i cantada d'havaneres al recinte de les piscines municipals. Es de destacar que enguany les havaneres van anar a càrreg de la recent creada Coral d'Artesa, que malgrat el seu poc temps d'experiència ens van oferir el dolç fruit del seu esforç i treball.

11 de Setembre, la cassola del poble

Diferents aspectes de la Festa Major

La guingueta que no hi havia de ser

Una colla de joves enardits per la bella i lloable acció de solidaritzar-se amb el patiment dels milers de ruadensos, van fer-se el propòsit de quedar-se la guingueta (en castellà "chiringuito") de la pista poliesportiva on s'acostumen a fer tots els actes lúdics de la Festa Major. Com sigui que l'Ajuntament ja havia obert la tanda d'inscripció per tots aquells que la vulguessin agafar (es dona sempre al que, en un sobre tancat, dona més diners), va haver d'adjudicar l'esmentada guingueta al millor postor. Els joves en qüestió, que també havien ofertat, es van quedar sense tenir-ne el dret de muntar-la perquè, un altre grup de joves, amb altres interessos, havien ofertat més.

Fins aquí tot havia estat normal i correcte, va passar, però, que els joves que s'autoanomenaven *Artesa Solidària*, moguts pel seu desig d'arreglar diners per Ruanda (desitjos totalment lloables i dignes d'admiració) no van resignar-se a no portar a cap els seus propòsits i sense valorar gaire el seu gest, van muntar pel seu compte i risc, una altra guingueta, en un lloc espaiós i del tot adient per captar clientela. Segurament no es van adonar que aquest fet venia a fer una competència deslleial a la mateixa guingueta de la pista (els joves de la qual havien pagat molts diners per agafar-la) sinó també als bars

i pubs de la mateixa zona. Si això per si sol ja és greu, ho és més si tenim en compte que obren un precedent que, en els anys venidors pot portar un allau de petites guiguetes (per qualsevol fi) muntades per colles d'amics, joves o no tant.

Creiem que, en tot aquest afer, l'Ajuntament no ha estat a l'altura del que ha de ser un ajuntament, ha fet la vista grossa perquè, precisament es tractava de joves amb inquietuds altruistes, però això no fa el cas. Si aquests joves volien arreglar diners per Ruanda (i ja un cop eliminat la possibilitat de la guingueta oficial) tenien altres camins com, per exemple, muntar una tómbola, una rifa benèfica o qualsevol cosa semblant, ja que si ho haguessin fet així, segurament haurien arreglat la mateixa quantitat de diners i no s'haurien interferit en els interessos d'altri.

És molt desagradable trencar la girada als joves, però en aquest cas, l'Ajuntament havia de tenir les coses més clares.

Pere Arnau

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1-. Comarca catalana a l'altre costat de la frontera estatal. 2-. En singular, cigrons, mongetes, faves, etc. Optes, escolleixes. 3-. Meteorit de caràcter petri. Tabac en pols. 4-. Que reporta utilitat. Venedor o fabricant de mistos. 5-. Un altre nom de la nicotina. Sensació de l'aparell auditiu. 6-. Siboc femella. Institut Nacional de la Salut. Consonant. 7-. Símbol de la temperatura. Passaria per un colador sense cap ni peus. Element químic desinfectant. 8-. Renans, de la Renània. Símbol de l'iridi. 9-. Ciutat bíblica. Natural de la ciutat anterior. 10-. Al revés, s'abateixi, desconfii. Divuitena lletra catalana. 11-. Dona que viu al nostre costat o prop de casa. Pot ésser de Viena, integral, de pessic. Estupefaent. 12-. Ús o costum establert. En plural, arbust molt corrent als nostres jardins de flors vistoses.

VERTICALS

1-. Varietat de guix usada per a escultura. Voluntari Universal. 2-. Relatiu al lleó. Va desaparèixer en un carro de foc. 3-. Passa per Girona. Pagaria. 4-. Agombolar, tenir cura. 5-. Ciutat mexicana rica en mines d'or i argent. La meitat de pagana. 6-. Dones que fan una emissió. La segona. 7-. Consonant. Al revés, empresa nord-americana dedicada a les telecomunicacions. Al revés, també dit Pelagi. 8-. Director tècnic. Vaig anar. Relatiu al nas. 9-. Doctrina professada per Arri i condemnada al Concili de Nicea. 10-. Fer el niu, niuar. Sindicat obrer. Fetitxe, tòtem. 11-. Narciso . . . guitarrista murcià de fama mundial. En singular, a les mans o als peus. Símbol del protoactini. 12-. Ruc, burret. Treballadors, obrers.

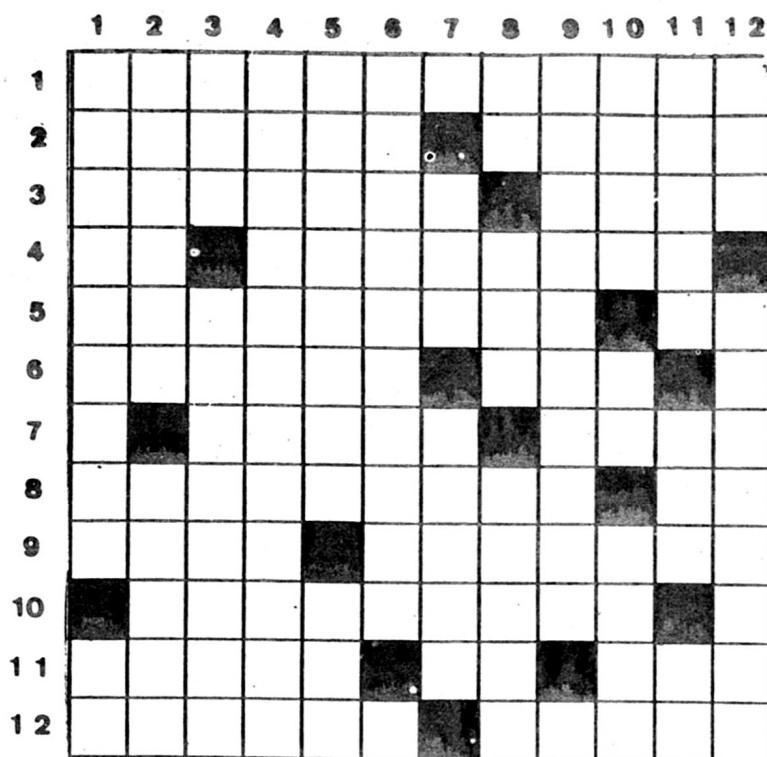
SOLUCIÓ

1-. Alabastre. Vu. 2-. Lleoni. Elies. 3-. Ter. Abonaria. 4-. Agombolament. 5-. Culiacan. Pag. 6-. Emissàries. E. 7-. R. R. 8-. Pelai. 8-. Dt. Ant. Nasal. 9-. Artianisme. I. 10-. Niar. So. Idol 11-. Yebes. Dit. Pa. 12-. Ase. Operaris.

VERTICALS

1-. Alta Cerdanya. 2-. Llegum. Tries. 3-. Aerolit. Rapè. 4-. Bo. Mistaire. 5-. Anabasina. So. 6-. Siboca. Ins. P. 7-. T. Olari. Iode. 8-. Renanians. Ir. 9-. Elam. Elamita. 10-. Desesper. R. 11-. Veina. Pa. Opi. 12-. Usatge. Lilas.

HORIZONTALS

SOPA DE LLETRES

Busqueu 10 municipis de la Noguera

P	A	D	A	D	A	R	O	F	S
D	I	H	Y	N	I	T	B	N	E
A	P	I	D	A	S	I	E	T	L
L	S	N	J	S	Q	U	L	I	L
O	N	E	T	A	G	R	L	D	E
I	E	P	E	R	S	A	C	T	N
L	M	O	A	A	I	N	A	Y	E
O	R	N	J	M	T	A	I	N	P
I	E	T	H	A	D	S	R	E	H
M	T	S	E	C	I	R	E	G	A

SOLUCIÓ

Menàrguens, Termens, Belcaire, Camarasa, Turana, Foradada, Ager, Penelles, Ponts, Oliola.

La Mancomunitat d'Aigües

Segria Sud

(Una oportunitat perduda)

He de confessar que en sortir de l'Assemblea de Poble que es va fer el dia 26 de juny passat, on els membres del Consistori van exposar el projecte de fer a Artesa (aprofitants la infraestructura del nou dipòsit d'aigua municipal) una planta potabilitzadora mancomunada amb els pobles d'Alcanó, Alfés, Albatàrrec, Montoliu i Puigverd, ho vaig fer ben preocupat, pensant que, si el projecte tirava endavant, ens podríem trobar amb més problemes que aventatges. D'entrada el meu rebuig al projecte era degut, més que res, a la manera com va estar presentat. Encara no puc entendre que l'Ajuntament s'atrevisís a presentar-lo al poble tenint (com tenia) tan poques respostes a les moltes preguntes que, presumiblement, li haurien de fer. Quedava clar (almenys això és el que em va semblar a mi) que als homes que governen l'Ajuntament valoraven, per sobre de tot, els vint i escaix de milions que, un cop acabada l'obra i ja pagat tot, el municipi d'Artesa encara hauria de rebre per la transferència a la Comunitat d'Aigües Segrià Sud (que és el nom que oficialment tenia el projecte) de la infraestructura del dipòsit nou.

Aquesta manifesta manca de preparació o aquest despreocupament per presentar el projecte d'una manera planera i atraient que van demostrar els homes de l'Entesa

Artesenca (que són els que des de 1979 governen l'Ajuntament del nostre poble) va ser motiu principal que van aprofitar els altres regidors de l'oposició (dos del PP i un de CiU, que ja anteriorment, en un ple de l'Ajuntament, havien donat els seu vist i plau al projecte) per desmarcar-se totalment dels regidors de l'Entesa i encetar una campanya ferotge en contra de la Mancomunitat d'Aigües amb tot un seguit d'arguments ben reaccionaris i demagògics i no pas amb arguments de pes, reals o tècnicament creïbles. Fet i fet, aquesta campanya dels partits de l'oposició, semblava més encaminada a desprestigiar o desfer (si cal dir-ho) la coalició independent Entesa Artesenca que els ha derrotat en tots els comicis, que no pas al mateix projecte de la Mancomunitat d'Aigües. El súmmum d'aquesta visceralitat es va veure manifestada a la segona Assemblea de Poble (convocada per la mateixa qüestió) el dia 7 d'agost propassat. Total que, en el referèndum (diguem-ne referèndum) del dia 21 del mateix mes, on els veïns vam anar a dipositar el nostre vot, amb un sí o amb un no a la participació d'Artesa a la mancomunitat d'Aigües Segrià Sud, va donar un resultat (no gens sorprenent, tenint en compte la crispació que es respirava en l'ambient) de 209 vots favorables al sí, contra 479 en

contra. Aquest resultat tan desfavorable a la proposta de l'Ajuntament, tanca, per sempre més, la polèmica. El nostre poble, des d'ara, si vol una potabilitzadora, se l'haurà de construir tot solet.

Com deia més amunt, en sortir de l'Assemblea del dia 26 de juny, ho vaig fer ben preocupat pel projecte, però un cop païda la notícia i ja refet de la manera com el projecte fou presentat al poble, vaig anar valorant, d'un a un, tots els aventatges i els inconvenients que podia representar per a Artesa aquesta mancomunitat d'aigües. Lluny de deixar-me emportar per la rauxa col·lectiva, vaig començar a trobar-hi més coses positives que negatives i, poc a poc, em vaig decantar cap a donar el meu vot favorable a la construcció, al nostre poble, de la planta potabilitzadora mancomunada.

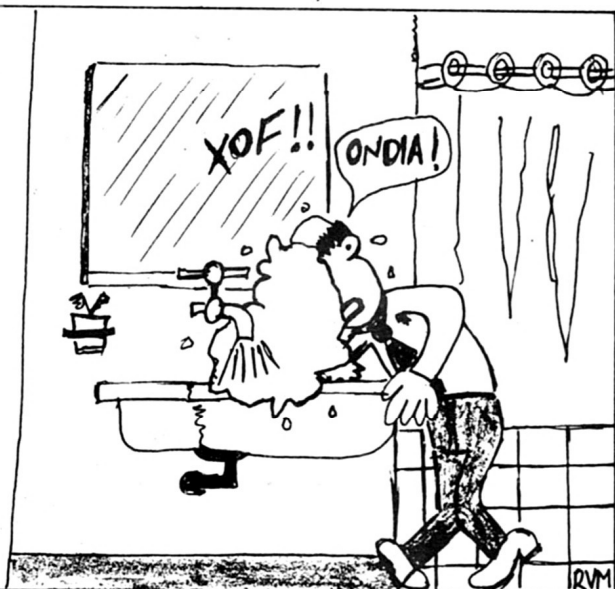
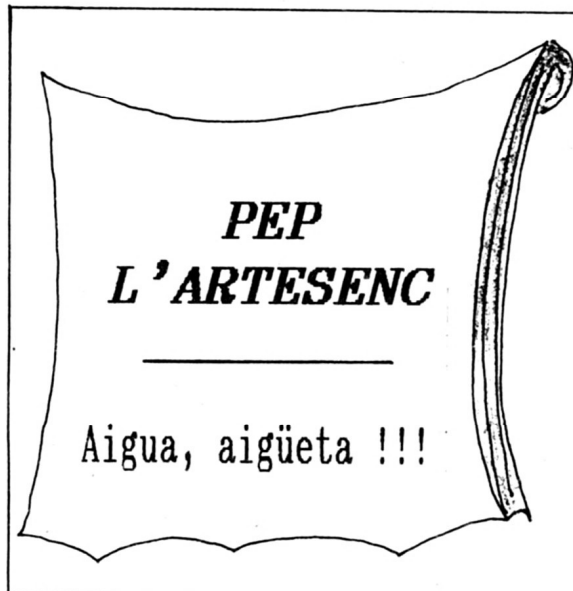
Com que, en tot aquest assumpte s'hi ha barrejat més *política* i ganes d'embolicar la troca que no pas una altra cosa, penso que seria interessant de debatre el punt més conflictiu. (Dels altres punts, per no allargar-me excessivament, en podríem parlar un altre dia). El punt més conflictiu si no m'equivoco era la transferència del dipòsit (perdre'n la propietat en exclusiva), per la por que, aquest dipòsit que ara ens suministra aigua en abundància, sense tenir por que les lleves d'aigua del Canal d'Urgell -un cop transferit-se'ns acabés aquest regal d'aigua i ens trobéssim, un altre cop, amb les restriccions del preuat líquid com en temps proppassats. Doncs bé, quan els tècnics de la Generalitat que són els que van fer el projecte, diuen que amb el nostre dipòsit hi ha aigua suficient per tot un mes i per tots els pobles de la comunitat, deu ser per alguna cosa, però encara que no haguessin estat prou exactes

amb els seus càlculs, l'aigua tampoc no faltaria mai a les aixetes dels artesencs, perquè, com tothom sap, l'aigua de boca és sempre prioritària a totes les altres necessitats. I això que dic, ho podem comprovar ara i aquí, si ens fixem amb el que passa amb els dipòsits d'Alfés i Alcanó (són dins del nostre terme), aquests pobles només tenen reserva d'aigua per deu o dotze dies i, tot i amb això, i comptant que enguany és un any extremadament eixut i l'aigua del Canal d'Urgell va molt restringida (molts pagesos no poden regar ni els seus horts) als pobles d'Alfés i Alcanó no els faltaria aigua, ja que, cada vuit o deu dies, puntualment, l'aigua del canal arriba (per a ells solets) fins al Salt del Carreter, on aquests pobles tenen instal·lades les màquines de bombeig, o sigui que, tenint com tenen tan poca reserva d'aigua, aquesta no els faltaria mai. Per tant, tampoc en faltaria a la Comunitat d'Aigües *Segrià Sud* i, menys encara, si es fes (com va dir l'Ajuntament) més amunt de la canonada que porta l'aigua al nostre dipòsit, una gran bassa de reserva. Com podem veure, la por a patir manca d'aigua, és ben infundada. Si aquest punt, que era el més conflictiu, no té justificació raonada, els altres punts en contra, encara en tenen menys.

Els pobles, per a desenvolupar-se i créixer tant en demografia com econòmicament, tenen la necessitat d'aprofitar totes les avinances que se'ls presenta. Adoneu-vos que va ser un punt al nostre favor que la *Panificadora* (Cooperativa de Pa de les Garrigues) es construís al nostre poble, ja que, aquest fet, a més a més de donar feina a uns quants artesencs, ens dóna la possibilitat d'escampar el nom d'Artesa arreu on es distribueix pa i

els altres productes de pastisseria. La Mancomunitat d'Aigües Segrià Sud hauria donat, per tant, prestigi al nostre poble i, encara més important, hauria atorgat al nostre municipi una mena de *capitalitat* sobre tots els pobles que l'havien de formar, ja que, la seu d'aquesta mancomunitat hauria estat a Artesa i aquí haurien hagut de venir, a reunir-se, els alcaldes de la mancomunitat i sempre sota la presidència de l'Alcalde d'Artesa. Una cosa porta l'altra, i per això, aquesta que hem perdut no la podem recuperar mai més, i és una làstima.

A. Costafreda

FOC AL BOSC!

Aquest estiu Catalunya i altres contrades de la Península Ibèrica han cremat com si fossin teies. No hi ha diari, revista o mitjà de comunicació que no n'hagi parlat, s'han fet programes de ràdio i TV que han tractat el tema d'una manera preferent ... arreu s'ha parlat de les hectàrees cremades i dels danys materials, també dissortadament de la pèrdua de vides humanes. Dins d'un munt de xifres i dades abassegadores hi ha indistriablement el factor ecològic ja que el bosc és *una comunitat viva, un ecosistema on molts éssers conviuen en un equilibri delicat, depenen els uns dels altres i tots ells fan que es mantinguin estables les condicions del lloc on es troben*¹. L'acció dels boscos és fonamental per a preservar el clima, el ritme de pluges, preserven l'erosió del sòl, lliberen oxigen i netegen l'atmosfera i contribueixen a l'embelliment del paisatge.

Cada llogaret, poble o ciutat té el seu bosc, bosquet o zona arbrada que forma part del seu patrimoni urbanístic i natural. La gent en general estima el bosc i sempre l'ha considerat font de riquesa i gaudi. En algunes contrades de muntanya fins i tot en depenen, és la seva vida (pastures ...). Nosaltres els artesencs a base d'esforç i constància ens anem fent any rera any el nostre bosquet de pins i l'estimem encara que sigui petit, sobretot perquè l'hem plantat i

l'hem vist créixer. Aquest any especialment a alguns artesencs se'ns ha posat un nus al coll cada cop que hem sentit anunciar que hi havia foc en alguna partida del nostre terme: temíem també per la vida del nostre bosc. La sequera aquest estiu l'ha fet extremadament vulnerable.

Si analitzem per què es crema un bosc les causes són variades i si se'n fa del tema un motiu polític es pot arribar a dir que depèn en un percentatge alt de la quantitat d'hidroavionetes de què es disposa en un moment determinat, també es parla de la prevenció administrativa com un factor primordial com si un bosc depengués exclusivament del grup de poder. És clar que en depèn però no exclusivament. Ja que el bosc és patrimoni de tots i de tots depèn la seva preservació.

Si deixem de banda els factors meteorològics com els llamps que són els responsables d'una petita part dels incendis, les causes són bàsicament antròpiques, es a dir humanes de les quals es deriven que els incendis poden tenir causes accidentals, intencionades o negligents.

D'entre aquestes les negligents i intencionades són les més freqüents. Per tant com podem contribuir a evitar els incendis?

-No encendre-hi foc per qualsevol motiu (fer menjar, acampades...).

-No fumar-hi

-No llençar enlloc cigarretes o llumins des de la finestra del cotxe.

¹ "Catalunya rural i agrària", Butlletí d'Informació del Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca, Generalitat de Catalunya.

-Si es vol menjar al bosc es pot portar menjar fred.

-No fer focs d'artifici en zones properes a llocs forestals.

-No hem de deixar-hi escombraries; a part d'embrutar poden afavorir l'inici d'un incendi (vidres que actuen com una lupa . . .)

-Informar-se als Ajuntaments de les àrees d'esbarjo on es pot fer foc.

-En cas de veure fum en algun indret arbrat avisar els bombers.

En el cas concret d'Artesa de Lleida podríem ajudar a preservar del foc si mantenim nets els llocs on hi ha arbres, és una iniciativa que podria tirar endavant el nostre Ajuntament recolzat pel grup de bombers, l'Alternativa i tots aquells veïns que els agradi de conservar el que és de tots.

Alternativa Ecologista d'Artesa de LLeida

Voluntaris apagant un foc a la carretera (el segon d'enguany al terme)

ATRAPATS

En llegir aquest títol, potser algú es pot imaginar que em refereixo que hàgim estat assetjats per un incendi d'aquests tan sovintejats aquest estiu, la majoria provocats per *camacus*, *pixapins* i altra gent de cultura d'automòvil i xalet, irresponsables i desconeixadors del medi ambient. Doncs no, no em refereixo a res d'això.

Potser algú altre es podrà imaginar que la policia a fet una *redada* i ha enxampat uns atracadors que havien deixat buit un d'aquests locals (que de primer ens roben ells amb els interessos) anomenats bancs, doncs no tamoc és això.

Ni la droga, ni el tabaquisme, ni la prostitució, ni el tràfec d'influències, res de res, no és això.

Allò a què vull referir-me, és a tots aquells fruticultors (que ho som tots), els quals hem estat atrapats per les agroquímiques, amb productes caríssims i de noms de *pretaporter* com Magister, Nomolt, casi REs, Coyote, el Guerrero de l'Antifàs i, és clar, amb un comerç estrofolari, brutal, salvatge, que ha sabut enganyar el consumidor amb fruita *neta per fora*, però intoxicada per dins a causa d'una llarguíssima llista de productes verinosos. Hem arribat a tal extrem que (com si estiguéssim drogats) sols ens importa, de la fruita, la seva presència, sense aturar-nos a pensar que ja val més el mall que l'enclusa i, per més INRI, ens exigeixen (com el més pur nacisme) que la que té una ratlleta, una rascadeta o una llagrimeta (fruit de la mare naturalesa) s'ha d'apartar de les altres, s'ha de posar apart. Això és el que ens ha tocat de

fer a la campanya d'enguany, ja que, per la propera, segurament s'ha pensat ja que els pagesos, en lloc de descansar i mirar la tele després d'una dura jornada de treball, s'emportin la fruita a casa per a triar-la d'una en una i posar-la en plafonets, i tot això amb la benedicció de la CEE.

La C.E.E. i el govern central (o dit d'una altra manera) el govern de l'Estat i l'autonòmic són com per mirar-los amb preocupació, ja que durant les últimes dècades s'han abandonat i tancat més de 3.000 pobles. A la política capitalista de la C.E.E. ja no els interessa els llocs on la gent hi ha nascut, hi ha rigut, hi ha mort, on la gent va fer l'amor i des d'on va lluitar perquè això no passes mai; l'economia d'aquests pobles, per a ells, ja no és viable. El que pugui passar als pagesos és el seu únic problema; és absolutament secundari.

Atrapats! i el que és pitjor, sense capacitat de reaccionar. Jo, personalment, estaria d'acord amb aquest model de qualitat de què parlàvem, sempre i quan es comencés pels economistes, els polítics, els gerents i tots els pidolaires que els envolten.

Amb poques paraules. Estem atrapats i condemnats a treballar per a aquells que no ho fan, a ser enterrats en fosses comunes o en ninxos, ja que els panteons, avui per avui, estan reservats per a aquelles persones que poden posar-se a la seva làpida la següent inscripció: *he viscut de puta mare, gràcies als pobres d'esperit que han sabut treballar per a mi.*

Jomaes

LA NINA

*Un coixí brodat amb jardí i un arbre
on hi seu contenta i em mira rient;
ella era la nina jo feia de mare,
li contava contes, cançons, dolçament.*

*Tirabuixons negres li tapen la cara,
la boca menuda, les galtes pigades;
aquells ulls tan foscos li brillen encara,
porta un vestit blau i duu arracades.*

*Recordo un passat, encara jugava
donant-li les sopes, posant-la a dormir;
li explicava històries, tot el que em passava,
l'agafava en braços pujant pel camí.*

*M'espera un futur, és l'adolescència,
penso diferent, res no tinc prou clar;
el temps tot ho esborra, també la innocència.*

-On és aquella nina . . .

-On és aquella nena . . .

ja no vol jugar

Anna Olomí i Solà

FOLKLORE ARTESENC

Històries i contes (1)

Un cop ja publicats tots els jocs i entreteniments que teniem anotats, ens cal endinsar en un altre aspecte del nostre folklore, el qual aplegarem sota el títol de *Històries i contes*, ja que, aquest títol, ens permetrà anar publicant tota mena de relats, sense tenir en compte si són ben bé rondalles, llegendes o historietes que s'explicaven com a mena d'acudits.

Abans que apareguessin els televisors copant tota l'atenció dels infants i de les persones adultes, la gent era molt aficionada (petits i grans) a explicar i escoltar tota mena de relats, tant de caire fantasiós com de contingut d'aparença més real. N'hi havia moltíssimes de rondalles, cada persona en sabia un grapat pel simple fet d'escoltar-ne contínuament. Eren relats que s'aprenien de memòria. Ningú no les havia llegides en cap llibre i, per aquesta mateixa causa, ja que tothom les explicava com les recordava, hi havia un munt de variants d'un mateix conte. Ara que s'ha perdut el costum d'explicar-ne s'ha perdut també, malauradament, però d'una manera comprensible, el record de moltes d'aquestes rondalles.

A l'hora de començar a fer aquest arplec al nostre poble (un nombre més aviat curt, per les causes que hem esmentat més amunt), ens hem trobat amb el dubte de **rebutjar** o no alguns contes que ens han explicat, ja que alguns es nota prou bé

d'haver-los après en llibres; en llibrets que molts pares compraven per entretenir els seus fills. Volem dir que, per aquesta causa, no tenim la total seguretat que abans ja fossin contats al nostre poble, encara que siguin de caire popular. Per decidir-ho, algunes vegades, ens hem refiat de la nostra memòria, ja que encara que dels contes que sentíem explicar de menuts en recordem poquíssims de sensers, sí que en recordem fragments o alguna cançoneta i per això, quan el conte que ens han explicat ens ha vingut d'alguna manera a la memòria, ja n'hem fet, de seguida, la transcripció. Reconeixem que amb aquest sistema (per voler ser primmirats) és possible que hàgim rebutjat algun conte que amb tota seguretat podria entrar dins d'aquest recull. Sigui com sigui, valgui aquesta explicació per a justificar-nos.

Per encetar, doncs, aquesta part del nostre folklore, ens va bé començar parlant dels empatolls o embarbussaments (totes dues paraules són ben vives en el parlar col·loquial del nostre poble, en frases com: *vés, que s'empatolla*, quan algú no sap ben bé el que diu o s'embolica massa. *Parla embarbussat* quan no se li entenen les paraules.

Els empatolls, encara que no siguin ben bé contes, sí que, gairebé sempre, expliquen alguna cosa. Allí on rau la popularitat dels empatolls és precisament en la dificultat d'explicar aquesta cosa, parlant depressa i

sense encallar-se o equivocar-se. A voltes en dir les coses depressa, les paraules es canviaven per altres de semblants de més bon dir. La canalla del nostre poble era molt aficionada a fer dir als altres, ben depressa: *punta, punta, punta . . .* o bé *codonys, codonys, codonys . . .*, els resultats eren sempre els que s'esperava i així es feien un tip de riure.

D'embarbussaments, embarbussaments a Artesa, només hem trobat aquests:

Les escales del campanar són recargoladíssimes.

Un rodet, ben desencaragoladet.

Si tingués un camatimó, et descamatimonaria.

*Un plat blanc, pla,
ple de pebre negre està.*

*Bota pifota
repetir de pèl de bota.
Qui no dirà: bota pifota
repetir de pèl de bota
no veurà vi
de la meua bota*

*Don Ramon del catifoll
don Cutí em fa venir aquí
que em deixi catifollar.
catifollegeu-li que vulgueu
i quan hàgiu catifotut
me torneu lo catifoll*

*Don pinxo va dir al Panxo:
Vols que et punxa amb un punxó?
Don Panxo va dir al Pinxo:*

*punxa Pinxo,
però a la panxa no.*

*La perdiu diu a la garsa:
què fas aquí garsa?
Què fas aquí?,
La perdiu diu a la garsa.*

*A l'hort de la tia
entrava i sortia.
Collia codonys a ginollons,
codonys collia.
Codonys podrits
a cops de dits,
Codonys pelats
a cops de cap.*

*Una cabra sedega, badega,
banyuda banyega
peluda pelada,
va tenir un cabrit sedec, bedec,
banyut banyec,
pelut pelat.
Si la cabra no hagués set sedega bedega,
banyuda banyega,
peluda pelada,
lo cabrit no hauria set sedec bedec,
banyut banyec,
pelut pelat.*

*Què fas Fèlix?
Pelo pèsols!
Pèsols peles Fèlix?*

*De ploure prou plou,
però plou poc.*

A. C.

